

WIE KAAST MOET DE BAL VERWACHTEN

Ik kwam te voorschijn uit de inktzwarte slaap en merkte dat ik omringd werd door doktoren... Amerikaanse doktoren: ik voelde hun vitaliteit die, als hun overdadige lichaamshaar, nauwelijks in toom werd gehouden; en de onheilspellende aanraking van hun onheilspellende handen – doktershanden, zo sterk, zo schoon, zo aangenaam geurend. Hoewel mijn verlamming zo goed als totaal was merkte ik toch dat ik mijn ogen kon bewegen. In ieder geval deden mijn ogen dat. De doktoren maakten kennelijk van mijn onbeweeglijkheid gebruik. Ze waren bezig, zo kreeg ik het gevoel, niet alleen mijn ziektebeeld te bespreken, maar ook andere zaken die op hun overvloedige vrije tijd betrekking hadden: hobby's en zo meer. En het besef drong, verrassend gemakkelijk en overtuigd, volledig afgerond, volledig onwrikbaar, tot me door hoe zeer ik doktoren haat. Iedere dokter. Alle doktoren. Neem nou die joodse mop, van de oude dame die radeloos over het strand rent: 'Help! M'n zoon de dokter verdrinkt!' Dat zal wel grappig zijn. Haar trots zal wel grappig zijn: die is groter dan haar liefde. Maar vanwaar die trots op deze dokterkinderen? (Waarom geen schaamte, waarom geen ongelooflijke angst?): deze intieme vrienden van bacil en haarworm, van letsel en koudvuur, met hun walgelijke woordenschat en hun walgelijke uitrusting (de bloedbevleekte rubberen schort aan zijn haakje). Dat zijn de poortwachters van het leven. En waarom zou iemand zo iets willen worden?

De doktoren bij mijn bed hadden uiteraard hun vrijetijdskleding aan; ze waren omgeven door een waas van zonverbrande zelfbeheersing, samen met die eensgezindheid die voortvloeit uit de veiligheid van het getal. Mijn omstandigheden in aanmerking genomen vond ik hun manier van doen

beledigend nonchalant. Toch werd ik juist door die mist van deze doktoren of joggers of bodybuilders, deze vitaliteitsdeskundigen, gerustgesteld – het had iets te maken met hun vreugdeloze najagen van het goede leven. Het goede leven is tenminste beter dan het slechte leven. Dat ruimt een belangrijke plaats in voor windsurfen, bijvoorbeeld, en lekkere handeltjes op de termijnmarkt en boogschieten en zeilvliegen en de schone kunst van het dineren. Tijdens mijn slaap had ik gedroomd van een... Nee, zo ging dat niet. Laat me het zo zeggen: het gezag over de duisternis waaruit ik opdoemde werd uitgeoefend door een figuur, een mannelijke gedaante, met een volstrekt onbestuurbaar aura dat zulke dingen als schoonheid, verschrikking, liefde, vunzigheid en vooral macht omvatte. Deze mannelijke gedaante of essentie droeg ogenschijnlijk een witte jas (de stijve witte jas van een medicus). En zwarte laarzen. En een bepaald soort glimlach op zijn gezicht. Ik denk dat dit beeld misschien wel een spooknegatief is geweest van de nummer één onder de doktoren – zijn zwarte trainingspak en hardloopschoenen met superverende zool, en de tevreden huivering waarmee hij hoofdschuddend naar mijn borst wees.

De tijd verloor elke normale loop, en werd besteed aan de worsteling met het bed, als met een val of een put, dat door netten was overdekt, en aan het gevoel dat dit het begin was van een gruwelijke reis, op weg naar een gruwelijk geheim. Wat had dit geheim met Hem, met hem te maken: de slechtste man op de slechtste plek op het slechtste tijd. Ik werd ontegenzeggelijk sterker. Mijn doktoren liepen af en aan, met zware handen en zware adem, om mijn nieuwe gekir en gedrein, mijn opzienbarende stuiptrekkingen, mijn atletische stootbewegingen te bewonderen. Vaak was er een verpleegster, in haar eentje, die op aandoenlijke wijze over me waakte. Haar roomkleurige uniform maakte het geluid van een papierverpakking – een geluid waarop ik naar mijn gevoel al mijn hunkering en vertrouwen kon vestigen. Omdat ik in dit stadium aanmerkelijk vooruit was gegaan en me echt uitstekend voelde. Nog nooit zo goed had gevoeld. De zintuiglijke gewaarwording met al zijn luxe

keerde eerst (plotseling) terug in mijn linkerkant en daarna (met verrukkelijk geniep) in mijn rechter. Ik kreeg zelfs lof toegezwaaid van de verpleegster omdat ik min of meer zonder hulp soepel mijn rug kromde toen ze met de ondersteek in de weer ging... Hoe dan ook, ik lag daar in een stilfeestelijke stemming, voor hoe lang het ook was, tot dat ongelukkige moment – en de hulpverplegers. Die golfende doktoren kon ik wel aan, die verpleegster was een onverdeeld pluspunt. Maar daarna kwamen de hulpverplegers, die me met behulp van elektriciteit en lucht onder handen namen. Het waren er drie. Ze kenden geen plichtplegingen. Ze kwamen haastig de kamer binnen en propten me in mijn kleren en reden me op een brancard de tuin in. Ja, inderdaad. Daarna bestookten ze mijn borst met de startkabels die op twee telefoons leken (wit – witheet). Ten slotte gaf een van hen, voordat ze weggingen, me een kus. Ik denk dat ik weet hoe die kus heet. Die wordt de kus des levens genoemd. Daarna moet ik het bewustzijn verloren hebben.

En toen ik weer bijkwam was dat met een hoorbaar knapgeluid in de oren, een rijk besef van eenzaamheid en een gevoel van liefde en bewondering voor dit grote stompzinnige lichaam waar ik in zat en dat zelfs nu nog afwezig en onbekommerd was en zich over het rozenperk rekte om een loshangende sliert clematis weer op zijn plaats aan de houten wand te zetten. Het grote lichaam bleef met trage bedrevenheid doorscharrelen: ja, het weet wel waar het mee bezig is. Ik wilde me maar steeds ontspannen en op mijn gemak naar de tuin kijken – maar iets doet het niet helemaal. Iets doet het niet helemaal: dit lichaam waar ik in zit neemt geen bevelen aan van deze wil van me. Kijk om je heen, zeg ik. Maar zijn hals negeert me. Zijn ogen hebben een eigen agenda. Is dit ernstig? Is alles wel oké met ons? Ik raakte niet in paniek. Ik behielp me met een perifeer gezichtsvermogen, wat in zo'n geval toch het beste is. Ik zag gekrulde flora die trillend opdook als geklop of geknap in de zijkant van het hoofd. En een alles omringend bleekgroen, door bleek licht van strepen en reliëf voorzien, als... als Amerikaans geld. Ik bleef daarbuiten doorscharrelen tot het donker werd. Ik kwakte het

gereedschap in de schuur. Wacht eens even. Waarom loop ik nu áchterwaarts het huis in? Wacht eens. Is dit nu de avondschemer of de dageraad? Wat is... wat is de volgorde van de reis die ik aan het maken ben? Wat zijn de regels die ik in acht moet nemen? Waarom zingen de vogels zo vreemd? Waar ga ik heen?

In ieder geval heeft er zich onmiskenbaar een vast patroon ontwikkeld. Het lijkt erop alsof ik de slag te pakken krijg.

Ik woon hier in het Amerika van de waslijn en de brievenbus, het onschuldige Amerika, het beminnelijke Amerika van de smeltkroes, de primaire kleuren en het Jij-bent-oké-ik-ben-oké. Mijn naam luidt natuurlijk Tod Friendly. Tod T. Friendly. Ja hoor, mij vind je daar, mij vind je in de Salad Days of voor Hank's Hardware World of op het stukje gras bij het witte stadhuis, met mijn borst vooruit en de handen in de zij en een geluidloze uitbundige lach. Want zo iemand ben ik nou eenmaal. Mij vind je daar – mij vind je bij de levensmiddelenzaak, bij het postkantoor, met mijn 'Hoi' en mijn 'Toedeloeloe' en mijn 'Best. Best.' Maar dan wel iets anders. Dat gaat zo:

'Tseb. Tseb,' zegt de dame van de apotheek.

'Tseb,' sluit ik me bij haar aan. 'Eem re t' taag eoh?'

'U tem t' taag eoh?'

'Mm-mm,' zegt ze dan terwijl ze mijn haarwater uitpakt. Ik loop achterwaarts weg en tik ondertussen aan mijn hoed. Ik spreek zonder vrije wil, precies zoals ik alle andere dingen doe. Om de waarheid te zeggen heeft het heel lang geduurd voordat ik erachter kwam dat het meelijwekkende getsjilp om me heen in werkelijkheid mentaal was. Kristus, zelfs een leeuwerik en een mus klinken nog waardiger. Ik vertaal dit menselijke gekweel uit belangstelling. Ik heb het snel opgepikt. Ik weet nu dat ik het vloeiend spreek omdat ik er in droom. Hier in Tods hoofd zit nog een taal, een tweede taal. Soms dromen we daar ook in.

Maar, inderdaad, daar gaan we, met nette hoed en mooie schoenen, met de *Gazette* onder de arm, langs de (door en door bezadigde) oprijlaantjes, de beletterde brievenbussen

(van Wells, Cohen, Rezika, Meleagrou, Klodzinski, Schering-Kahlbaum en hoe ze verder ook mogen heten), het stille streven van elk woonhuis (GELIEVE EIGENAAR'S RECHTEN TE RESPECTEREN), de met kinderen gevulde bussen en het gele bord met de tekst LANGZAAM – KINDEREN en de zwarte contouren van die haastige jongeling met zijn schooltas in zijn handen geklemd (natuurlijk kijkt hij niet uit. Hij is bezig met rennen. Het gezicht, de ogen zijn naar beneden gericht. Auto's tellen voor hem niet, alleen de rechtmatige uitoefening van zijn wereldse macht). Wanneer de kleintjes zich langs me dringen in de Superette haal ik met zo'n kuis gebaar mijn hand door hun krullebol. Tod Friendly. Ik heb geen toegang tot zijn gedachten – maar ik word door zijn gevoelens overspoeld. Ik ben een krokodil in de stroperige rivier van zijn gemoedstoon. En zal ik je eens wat vertellen? Elke blik, elk paar ogen, zelfs al vernauwt dat zich ter argeloze beoordeling, heeft het op iets in hem gemunt, en ik voel de warmte van de angst en de schaamte. Is het dat waar ik heen ga? En Tods angst, wanneer ik er even bij stilsta en er goed over nadenk, is echt beangstigend. En onverklaarbaar. Dat heeft te maken met zijn eigen verminking. Wie zou die kunnen toebrengen? Hoe kan hij die afwenden?

Kijk eens. We worden jonger. We zijn het. We worden sterker. We worden zelfs gróter. Ik herken deze wereld helemaal niet. Alles is bekend, maar geenszins vertrouwenwekkend. Verre van dat. Dit is een wereld van misverstanden, van absolute misverstanden. Alle andere mensen worden ook jonger, maar hun kan het kennelijk niet schelen, net zo weinig als Tod. Ze ervaren het niet als iets dat tegen hun intuïtie ingaat en lichtelijk weerzinwekkend is, zoals ik dat doe. Toch ben ik machteloos en kan nergens iets aan doen. Ik kan mezelf niet tot uitzondering maken. Hebben die andere mensen, hebben die iemand anders in zich zitten, een passagier of parasiet, zoals ik? Die hebben geluk. Ik wil wedden dat zij niet hetzelfde dromen als wij. De figuur in de witte jas en de zwarte laarzen. Met in zijn kielzog een noodweer van loeiende wind met natte sneeuw, als een storm van menselijke zielen.

Elke dag, wanneer Tod en ik de *Gazette* uit hebben, brengen we de krant terug naar de winkel. We letten goed op de datum. En dan gaat dat zo. Na 2 oktober krijg je 1 oktober. Na 1 oktober krijg je 30 september. Wat moet je daar nou van denken?... Van krankzinnigen wordt gezegd dat ze een film- of toneeldecor in hun hoofd houden dat ze opstellen en art-decoreren en waar ze zich doorheen verplaatsen. Maar Tod is blijkbaar geestelijk gezond en zijn wereld wordt gedeeld. Mij lijkt het alleen alsof de film achterstevoren loopt.

Ik ben geen volstrekte onnozele.

Ik merk bijvoorbeeld dat ik uitgerust ben met een redelijke hoeveelheid waarde vrije informatie of, zo u wilt, algemene kennis. $E = mc^2$. De snelheid van het licht is 299 793 kilometer per seconde. Da's niet langzaam. Het universum is eindig doch onbegrensd. En de planeten, dat zijn Mercurius, Venus, Aarde, Mars, Jupiter, Saturnus, Neptunus, Uranus, Pluto – arme Pluto, onder het vriespunt, ondermaats, gemaakt van ijs en steen en zo ver van warmte en zonneschijn verwijderd. Het leven gaat niet over rozen. Dat gaat met bochten en omwegen. De ene keer win je, de andere keer verlies je. Het wordt gelijkelijk verdeeld. Het houdt zich aan een vaste norm. Wie kaatst moet de bal verwachten. 1066, 1789, 1945. Ik heb een voortreffelijke woordenschat (monade, retractiel, necropolis, palindroom, anti-anarchomonarchie) en kan bogen op een achteloze beheersing van alle grammaticale regels. De apostrof in GELIEVE EIGENAAR'S RECHTEN TE RESPECTEREN hoort daar niet. (En die op het aanplakbiljet langs de Route 6 dat de ligging vermeldt en de lof zingt van ROGERS' LIQUOR LOCKER ook niet.) Afgezien van de woorden die beweging of voortgang aangeven en die me altijd naar aanhalingstekens doen grijpen ('geven', 'val-len', 'eten', 'defeceren') is de geschreven in tegenstelling tot de gesproken taal volkomen duidelijk. Hier is nog een mop: 'Ze belt me op en zegt: "Kom hier naar toe. D'r is niemand thuis." Dus ik kom daar naar toe; en wat denk je? D'r is niemand thuis.' Mars is de Romeinse god van de oorlog.

Narcissus is verliefd geworden op zijn eigen spiegelbeeld – op zijn eigen ziel. Als je ooit een handeltje met de duivel drijft en hij als tegenprestatie iets van je wil hebben – laat hem dan niet je spiegel meenemen. Niet je spiegel, die je spiegelbeeld, je dubbelganger, je geheime deelgenoot is. De duivel moet één ding nagegeven worden: hij handelt op eigen initiatief en volgt niet zomaar bevelen op.

Niemand kan Tod Friendly ervan beschuldigen dat hij verliefd is op zijn eigen spiegelbeeld. Integendeel, hij kan het niet luchten of zien. Hij verzorgt zich op de tast: hij geeft de voorkeur aan een elektrisch scheerapparaat en geeft zichzelf een knipbeurt met een meedogenloze keukenschaar. God mag weten hoe hij eruitziet. Er hangt een aantal spiegels in ons huis, zoals u wel zult verwachten, maar hij biedt ze nooit het hoofd of gaat er nooit bij te rade. Af en toe krijg ik een aanwijzing in een verduisterde winkelruit; soms ook een toevallige vervorming in de glans van een kraan, van een mes. Het moet wel gezegd worden dat mijn nieuwsgierigheid door zware schroom wordt getemperd. Zijn lichaam belooft niet al te veel: de indrukwekkende vlekken op de rug van de handen, de tors met zijn losse kleding van vlees dat naar gevogelte en pepermunt ruikt, de voeten. We treffen een paar prachtige oude Amerikanen in de brede straten van Wellport: tonneronde opa's en stoere zeebonken die 'fantastisch' zijn. Tod is niet fantastisch. Nog niet. Hij is nog behoorlijk wrakkig: helemaal krom en scheef en beschaamd. En zijn gezicht? Ja, dat is op een nacht tussen twee boze dromen in gebeurd. Hij had zich schuifelend een weg naar de donkere badkamer gebaand en hing over de wastafel met een verloren, ontpersoonlijkt gevoel en probeerde bij het stromende water troost of eigen terrein te vinden. Tod kreunde en ging rechtop voor de spiegel staan en stak zijn hand uit naar de lichtknop. Voorzichtig aan, dacht hij. Dat zoiets nou net met de snelheid van het licht moet gebeuren. Kalmpjes aan. Daar gaat-ie dan...

Ik dacht wel dat ik een uitgepoepte indruk zou maken, maar dit was belachelijk. Jezus. We zien er inderdaad uitgepoept uit. Sterker nog, als een hoop koeiepoep. Tsjonge.

Zit er daar wel echt iemand in? Ja: langzaam nam het vorm aan – Tods hoofd. Zijn haar hing geflankeerd door de grote gitaren van oren dunnetjes als witte pieren over de sinaas-appelschilkleurige schedel. En vet. Ik had het als volgt bedacht: elke ochtend bottelt hij de smurrie die eraf komt en om de paar maanden gaat hij ermee naar de apotheek en ontvangt zo'n \$3,45. Dito met het zoetgeurende poeder dat door zijn vagelijk schuldige vlees wordt uitgeschud... Het gezicht zelf: tussen zijn bouwvallen en gebeenten, die niets zeggen, loopt een werveling van expressie om de ogen: streng, geheimzinnig, onvergeeflijk koddig en vol angst. Tod knipte het licht uit. Hij ging weer naar bed en hervatte zijn nachtmerrie. Zijn lakens hebben de witte geur van de angst. Ik ben verplicht om te ruiken wat hij ruikt: het baby-poeder, de geur van zijn nagels voordat het vuur ze uitbraakt – en ze opgevangen worden in de schaal en onder helse pijnen weer aan zijn sidderende vingertoppen worden gezet.

Ben ik het gewoon maar of is dit een rare manier van doen? Heel het leven bijvoorbeeld, heel het levensonderhoud, iedere betekenis (en een hoop geld) komen voort uit één enkel huishoudelijk apparaat: de spoelknop van de wc. Aan het eind van de dag, voor mijn koffie: naar binnen. En daar hangt hij al, die vernederende wárme geur. Ik doe mijn broek omlaag en bedien de toverknop. Ineens is het daar allemaal, compleet met toiletpapier dat je gebruikt en daarna weer handig om de rol windt. Later trek je je broek weer op en wacht je tot de pijn is geweken. De pijn, misschien, van deze hele transactie, van deze hele afhankelijkheid. Geen wonder dat we huilen wanneer we dit doen. Een snelle blik op het heldere water in de pot. Ik weet het niet, maar het lijkt me een ellendige manier van leven. Daarna de twee kopjes de-café voordat je het nest inkruipt.

Eten is ook niet aantrekkelijk. Eerst stapel ik de schone borden in de vaatwasmachine, die het, naar ik aanneem, prima doet, zoals al mijn andere arbeidsbesparende apparaten, tot er een dikke boer in een overall verschijnt en ze met zijn gereedschap traumatiseert. Tot zover gaat alles nog

goed: daarna kies je een vies bord uit, verzamel je wat restjes uit het huisvuil en ga je even rustig zitten wachten. Allereerste zaken worden naar mijn mond opgestuwd, en na een vakkundige massage met de tong en de tanden breng ik dit alles over op het bord voor een verdere bewerking met mes en vork en lepel. Dit laatste is op zijn minst zeer therapeutisch, mits je geen soep of zoiets eet want dan kan het echt een straf worden. Vervolgens sta je voor de afmattende klus van het koelen, opnieuw in elkaar zetten, opslaan zodat deze levensmiddelen terug kunnen naar de Superette waar ik, dat moet toegegeven worden, mijn inspanningen ogenblikkelijk en royaal vergoed krijg. Daarna toer je met een karretje of draagmand door de gangpaden en zet elk blik of pak weer op zijn rechtmatige plek terug.

Nog iets dat me ernstig teleurstelt over dit leven dat ik doormaak: het lezen. Ik sleep me elke avond het bed uit om de dag te beginnen – en waarmee? Niet met een boek. Niet eens met de *Gazette*. Nee. Twee à drie uur met een jankend boulevardblad. Ik begin aan het eind van de kolom en sappel mijn weg omhoog over de bladzijde tot ik merk dat elk verhaal op onstichtelijke wijze in centimetergrote letters wordt samengevat. MAN BRENGT HOND TER WERELD. Of STERRETJE VERKRACHT DOOR PTERODACTYLUS. Greta Garbo, zo lees ik, is als kat herboren. Al die kletsboek over 'tweelingen'. Binnenkort zal er een noords superras afdalen van de kosmische ijswolken; dat zal duizend jaar over de aarde heersen. Al die kletsboek over 'Atlantis'. Zoals het hoort brengen de vuilnismannen me mijn leesvoer. Ik sjouw de zakken naar binnen - vanuit, zo lijkt het wel, de monsterlijke kaken, het industriële geweld, van de vuilniswagen. En zo zit ik hier in mijn glas te gorgelen en al die zwakzinnige drek in me op te nemen. Ik kan er niets aan doen. Ik ben aan de genade van Tod overgeleverd. Wat gebeurt er allemaal? In de wereld, bedoel ik. Dat zou ik ook niet weten. Alleen wanneer Tods oog afdwaalt van de kruiswoordpuzzel in de *Gazette*. Het merendeel van de tijd zit ik onbeweeglijk te staren naar 'Tegenovergestelde van klein (5)' of 'Niet vies (6)'. Er staat een boekenkast in de woonkamer. Achter zijn bestofte

glas staan de bestofte ruggen allemaal in de houding. Maar nee. In plaats daarvan LIEFDELEVEN OP PLUTO. IK BEN ZSA ZSA GABOR ZEGT AAP. SIAMESE VIJFLINGEN!

Maar met het voorbijschieten van de jaren zijn er nu bepaalde voordelen. Het Reagan-tijdperk doet, denk ik, wonderen voor Tods moraal.

Fysiek ben ik geweldig in vorm. Mijn enkels en knieën en ruggegraat en nek doen niet meer de hele tijd pijn – tenminste niet allemaal tegelijk. Ik kom nu sneller waar ik wezen moet dan vroeger: naar het andere eind van de kamer bijvoorbeeld. Voor je het weet ben ik er. Mijn lichaamshouding is bijna prinselijk. Die stok van me heb ik al lang geleden verkocht.

Tod en ik voelen ons zo verschrikkelijk goed dat we lid zijn geworden van een tennisclub. Misschien te vroeg. Omdat we er – om te beginnen tenminste – godsliederlijke rugpijn van kregen. Tennis is een behoorlijk stom spelletje, merk ik gaandeweg: die pluizige bal springt uit het net of uit het kipegaas aan het eind van de baan, en wij vieren slaan het ding heen en weer tot het – volkomen willekeurig, zo lijkt het mij – door de serveerder in zijn zak wordt gestoken. Toch springen en snuiven we er heel tevreden op los. We schertsen en dollen: onze breukbanden, onze elleboogbandages. Páp, gaan de rackets. Tod is geliefd; de mannen mogen hem kennelijk zeer graag. Ik weet niet wat Tod van ze vindt, alleen dat zijn klieren me zeggen dat hij geen bijzondere aandacht of helemaal geen aandacht nodig heeft.

Het merendeel van de tijd zitten we in de club te kaarten. Dat is waar ik op de verhoogde tv de president zie. Ja, die oude kerels, die bejaarde rakkers met hun sproeten en hun vruchtesap, die krijgen een vreselijke opkikker van de president: zijn gefrons, zijn blunders, zijn wereldkapsel. Tod vindt het fijn in de club, maar er zit hier een man die hij haat en vreest. Die man heet Art – nog zo'n gorilla van een opa met een moordende jovialiteit en een stem met een eeuwenoude doordringende kracht. Zelfs ik was doodsbenauwd toen het voor het eerst gebeurde dat Art schommelend op